

рочной площади зерновых культур на 20%.

Парк тракторов в целом по сельскому хозяйству на конец 2003 г. сократился по сравнению с 2002 г. на 6, 2%, до 14,2 тыс. штук, в т.ч. в сельскохозяйственных предприятиях на 10,3%, до 11, 2 тыс. штук, в хозяйствах населения – увеличился на 13,2%, до 3,0 тыс. штук.

Выводы и предложение. Анализ состояния аграрного сектора экономики Крыма свидетельствует о том, что процессы, связанные с реформированием сельхозпредприятий дают некоторые положительные результаты. Вместе с тем, в отрасли остается еще много проблем, решение которых зависит как от руководителей сельхозпредприятий, так и от аграрной политики государства. Для преодоления негативных явлений и закрепления положительной динамики в аграрном секторе экономики требуются дальнейшие совместные усилия работников отрасли и последовательное осуществление аграрных реформ.

Таким образом, процесс реформирования нельзя считать законченным. Можно говорить о том, что разработана общая концепция, но нет конкретной программы ее внедрения. Реформирование сельскохозяйственных предприятий на современном этапе должно быть направлено на повышение адаптации субъектов хозяйствования к рыночным условиям ведения хозяйства, рациональное использование собственного потенциала, обеспечения доступа к кредитным ресурсам и т.д. Отсутствие общего позитивного результата реформ связано и с нарушением порядка, норм их проведения. В частности, в полной мере происходит выполнение Закона Украины «О приоритетности социального развития села и агропромышленного комплекса в народном хозяйстве». Кроме того, государство должно активно участвовать и существенно влиять на социально-экономические процессы, происходящие в аграрной сфере. Необходимо разработать программу конкретных мер, направленных на поддержку аграрного комплекса, которые включали бы создание эффективного правового регулирования, государственную поддержку аграрного сектора путем проведения эффективной финансовой, кредитной, налоговой политики, а также обеспечение паритетного обмена между отраслями сельского хозяйства и отраслями промышленности.

Источники и литература

1. Амбросов В.Я. Формування конкурентноспроможності реформованих господарств // Економіка АПК. – 1999. – № 4. – С.14-16
2. Кириленко И.Г. Проблемы финансового обеспечения сельскохозяйственного производства // Экономика АПК. – 2002. - № 1. – С.40-46
3. Лукинов І.І. Держані і ринкові регулятори соціально-економічних перетворень АПК України //Економіка АПК. – 2000. - № 2. – С.35-38
4. Новиков Ю.Н. Денежная оценка земель Крыма и её практическое использование /Ю.Н.Новиков. – Симферополь: Таврия, 2002. – 280с.
5. Онищенко А. Социально-экономическая природа и размеры сельскохозяйственных предприятий // Экономика Украины. – 2001. – № 6. – С.56-65
6. Послання Президента України до Верховної Ради України. Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002-2011 роки. – К., 2002, ІВЦ Держкомстату України, 74с.
7. Саблук П.Т. Основні напрями розроблення стратегії розвитку агропромислового комплексу в Україні //Економіка АПК. – 2004. – № 12. – С.3-15
8. Саблук П.Т. Стабільні економічні умови як фактор послідового підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва //Економіка АПК. – 2003. – № 1. – С.12-17
9. Сельское хозяйство Крыма 2003 год: Статистический сборник. – Симферополь, 2004. – 190с.
10. Юрчишин В.В. Концептуальні основи розробки новітньої аграрної політики та її реалізації //Економіка АПК. – 2003. – № 8. – С.

Гейср Г.В.

ОПТИМІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ З ІНСТИТУТАМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

В сучасних умовах інноваційний процес на всіх рівнях економіки ускладнюється, постійно збільшуються витрати промислових підприємств на придбання, розробку й освоєння різноманітних інновацій. Тому у другій половині ХХ ст., коли за інноваціями закріпилася їх визначальна роль в економічному розвитку промислового сектору (особливо високотехнологічного наукомісткого), виникли структури та інститути, які полегшують взаємодію різних суб'єктів інноваційної діяльності, забезпечують консолідацію та протікання єдиного інноваційного процесу. До таких структур традиційно відносять технологічні, промислові та науково-дослідницькі парки, інкубатори технологій, бізнес-інкубатори, технополіси, інноваційні центри, венчурні фонди і компанії та ін. Єдиною назвою таких інституцій є дефініція «інноваційна інфраструктура».

Світовий досвід затвердив настанову про те, що інноваційна інфраструктура є одним з основних консолідуючих і функціональних елементів національних інноваційних систем, виступає найважливішим чинником інтенсифікації та здешевлення інноваційного процесу на всіх рівнях економіки, найефективнішим механізмом інтеграції наукового і виробничого секторів.

З огляду на те, що інноваційна діяльність промислових підприємств України потребує суттєвих позитивних змін за кількісними та якісними параметрами, питання оптимізації їх взаємодії з інститутами іннова-

ційної інфраструктури є гостро актуальними. Тим паче, що деякі види інноваційної інфраструктури досить значними темпами розвиваються в Україні, посідаючи все більш важливе місце у вітчизняному інноваційному секторі. Проблеми інтеграції наукового та виробничого секторів української економіки на базі інноваційної інфраструктури потребують негайного вирішення, по-перше, через необхідність посилення інноваційної активності вітчизняних підприємств, а, по-друге, через потребу «завантаження» все існуючих інститутів інноваційної інфраструктури та практичної реалізації перспективних проєктів у цій сфері (наприклад, проєкти створення технополісів чи Силіконової долини в Україні).

Промисловий сектор вітчизняної економіки потребує розширення та поглиблення взаємодії з науково-дослідним сектором, що відкріє нові можливості у використанні наявних заділів технологій і нових знань, їх комерціалізації та розвитку. Науково-дослідний сектор України в цілому деградує через те, що результати його функціонування не задіяні у реальному секторі та не окуплені. З іншого боку, промислові підприємства потребують термінової модернізації матеріально-технологічної бази, впровадження принципово нових чи прогресивних технологічних процесів чи освоєння виробництва нових видів продукції. Тому саме на базі інноваційної інфраструктури є можливість створити ефективні механізми інтеграції і взаємодоповнення науково-дослідного і промислового секторів.

Різноманітні питання взаємодії промислових підприємств з інститутами інноваційної інфраструктури потребують поглиблення наукових досліджень і відповідних розробок. Це підтверджується великою увагою вітчизняних та зарубіжних учених до функціонування інноваційної інфраструктури, виявлення її ролі у національному інноваційному процесі. Так, Л. Федулова і Н. Пашута відмічають важливість інфраструктурного забезпечення інноваційного підприємництва. При цьому, як зазначають автори, зростання кількості «об'єктів специфічної інфраструктури інноваційної діяльності» не демонструє високих темпів. Позитивна зміна якісних характеристик функціонування вже існуючих структур незначна і недостатня для суттєвих зрушень в інноваційному розвитку. Ще однією важливою проблемою залишається «не інноваційна» орієнтація деяких видів інфраструктурних інституцій (венчурних структур, інноваційних фондів і центрів) [1, с. 42]. М. Шарко пише, що інноваційна інфраструктура є одним із головних структуроутворюючих блоків національної інноваційної системи, який поєднує венчурні фонди, технопарки, промислово-фінансові групи, консалтингові фірми, лізингові центри, підприємства малого та середнього бізнесу (тобто виконує інтегруючу роль) [2, с. 26]. Н. Фролова зазначає, що інноваційна інфраструктура забезпечує відтворення інноваційного процесу і включає такі необхідні елементи інноваційної системи, які не можуть породжуватись ринковими силами (організації, структури, законодавчі акти, норми, правила). Автор виділяє територіальний, фінансово-уставний, організаційний і нормативно-законодавчий блоки [3, с. 97]. В. Письмак систематизує багатий світовий досвід організації інноваційного процесу (у тому числі на базі кластерів, регіональних інноваційних центрів, промислових і технологічних парків, технополісів та ін.) [4, с. 53-65]. Позитивною рисою авторського дослідження є розгляд досвіду постсоціалістичних країн, проте можливості його використання в умовах України фактично не висвітлені.

У роботі [5] Нгуен Тхі Хань доводить велике значення різноманітних зон високих технологій (технопарків, науково-технологічних інкубаторів, інноваційних центрів та ін.) в інтенсифікації інноваційного процесу. Автор розглядає види і функції різних інститутів інноваційної інфраструктури, узагальнюючи світовий досвід організації їх роботи. В. Будкин, З. Петренко і Нгуен Тхі Хань обґрунтовують роль зон високих технологій у реалізації інноваційної моделі розвитку. Автори багатоаспектно аналізують досвід функціонування технопарків в Україні, виділяючи позитивні наслідки їх діяльності [6]. Але слід зазначити, що не зовсім повно з наукової точки зору досліджуються проблеми взаємодії промислових підприємств з технопарками в Україні.

Досить ґрунтовно функціонування різноманітних паркових структур досліджує Г. Соколов, підкреслюючи їх велике значення у розвитку не тільки інноваційного, але й промислового потенціалу. Так, розглянуто роль промислових, дослідницьких, грюндерських та ін. парків [7]. Не дивлячись на повноту викладення матеріалу, автор практично не торкається зв'язків і взаємодії промислових підприємств із різноманітними парковими структурами.

Таким чином, через значну актуальність, дослідженню різних аспектів функціонування інноваційної інфраструктури приділяється велика увага учених. Між тим, дослідники звертають увагу перед усім на переваги різних інноваційних структур та ті можливості, які вони надають підприємствам-учасникам. Проблеми «зворотного» зв'язку від промислових підприємств до інноваційної інфраструктури залишаються слабо розробленими.

Мета роботи: виявити основні проблеми взаємодії промислових підприємств з інститутами інноваційної інфраструктури в Україні та розробити заходи щодо їх вирішення.

В Україні формування і розвиток інноваційної інфраструктури відбуваються незначними темпами. Станом на 2004 р. в Україні функціонувало: 151 фонд підтримки підприємництва, 299 бізнес-центрів, 71 бізнес-інкубатор, 850 кредитних союзів і 170 лізингових центрів, 1240 консультативно-інформаційних установ, 6 інкубаторів технологій [8, с. 12; 1, с. 42]. Формально зареєстровано 16 технопарків, а кількість різноманітних венчурних фондів складає 135 (корпоративних та пайових, у тому числі відкриті для реалізації одного проєкту) [9, с. 50; 10, с. 55]. Для порівняння слід зазначити, що у світі на початку 90-х рр. ХХ ст. нараховувалося десь 200 науково-технологічних інкубаторів, сьогодні таких структур функціонує вже 3000. Станом на 2004 р. у світі функціонувало більш 500 технопарків, при чому десь 30% таких структур зосереджено у США. В Росії функціонує 60 інкубаторів, у Чехії – 20, Угорщині – 35, Польщі – більш 60. У Німеччині створено більш 200 різноманітних зон високих технологій, у США – більш 400 таких зон [5, с. 73, 74]. У Національну асоціацію бізнес-інкубаторів США входять 575 членів [11, с. 27]. З 1998 р. у Росії діють 40 федеральних і регіональних венчурних фондів, функціонує 60 наукоградів, технопарків та інкубаторів, а та-

кож 53 інноваційно-технологічних центра [12, с. 76; 13, с. 79; 14, с. 92-93; 15, с. 31]. В Україні тільки розробляються проекти створення технополісів, тоді як у Японії їх кількість досягла 26 [5, с. 77]. Таким чином, для розбудови інноваційної моделі економіки в Україні кількість інститутів інноваційної інфраструктури має бути збільшена. Кількість інноваційних структур навіть у розвинутих країнах сильно різняться, тому постає питання, перш за все, про їх ефективність.

Н найбільшого розповсюдження в Україні отримали технопарки. За оцінками експертів, у країні існує 40-60 територій, де з великою вірогідністю успіху можуть створюватися технопарки і технополіси [16, с. 52]. Параметри функціонування технопарків в Україні наведено у табл. 1. [9, с. 53].

Таблиця 1. Параметри функціонування технопарків в Україні

Технопарк	Зареєстровано	Зареєстровано проєктів	Виконується проєктів	Вироблено інноваційної продукції за 2000-2004 рр., млн. грн.	Податкові пільги, млн. грн.	Перераховано до бюджету, млн. грн.	Створено робочих місць
Інститут електрозварювання ім. Є.О Патона (Київ)	1999	18	14	2198,0	143,0	179	1018
Інститут монокристалів (Харків)	1999	25	25	1426,0	206,0	65	866
Напівпровідникові технології і матеріали, оптоелектроніка та сенсорна техніка (Інститут фізики напівпровідників, Київ)	1999	3	3	208,0	32,0	7	238
«Вуглемаш», (Донецьк)	2001	13	12	15,5	3,2	1	73
Інші	–	5	4	8,5	2,8	0	179
Всього	–	64	58	3856,0	387,0	252	2374

Наведені статистичні дані свідчать, що певною мірою ефективно функціонують тільки 4 технопарки. Не дивлячись на це, перший досвід використання таких структур є позитивним, він довів можливість комерціалізації наукових знань, генерованих вітчизняною наукою, та позитивні наслідки співробітництва промислових підприємств з інститутами інноваційної інфраструктури. За оцінками ЮНКТАД (1996 р.) вартість зареєстрованих розробок в Україні складає більше 80 млрд. дол. США. Як вважають експерти, це складає 15-20% від оцінки незареєстрованих розробок [17, с. 14]. Це свідчить про великі можливості вітчизняного інноваційного сектору за умови ефективної організації його функціонування.

Як показав аналіз [1; 2; 6; 9; 16] основними проблемами функціонування інноваційної інфраструктури в Україні є: 1) невелика кількість інноваційно-активних підприємств; 2) відсутність платоспроможного попиту на вітчизняну інноваційну продукцію, що погіршується відсутністю ефективних механізмів комерціалізації незавершених інноваційних розробок; 3) неефективна система захисту інтелектуальної власності; 4) відсутність чи невеликі обсяги коштів підприємств, які спрямовуються на інноваційну діяльність; 5) незначна фінансова та організаційна підтримка держави; 6) відсутність інституціонально-організаційного забезпечення комунікацій учасників інноваційного процесу (елементів інноваційної системи); 7) не інноваційна орієнтація інститутів (наприклад, венчурних структур); 8) незначна територіальна розповсюдженість та ін. Світовий досвід показує, що у становленні та розвитку інноваційної інфраструктури (не тільки на початковому етапі) значну організаційну та фінансову підтримку має здійснювати держава.

Склад і функції територіального, фінансово-установного, організаційного і нормативно-законодавчого блоків інноваційної інфраструктури (у відповідності до світового досвіду) наведено у табл. 2.

Таблиця 2. Склад і функції блоків інноваційної інфраструктури

Блоки	Склад	Функції	Розвиток в Україні
Територіальний	Паркові структури, технополіси, територіальні агломерації	Організація взаємодії різних учасників, концентрація інноваційних структур	Фактично відсутній, зароджується у формі технопарків
Фінансово-установний	Венчурні структури, інноваційні фонди і банки	Фінансове забезпечення інновацій, інтеграція фінансового й інноваційного секторів	Ефективність та розповсюдження незначні, у формі венчурних фондів
Організаційний	Інкубатори бізнесу, інкубатори технологій, паркові структури, деякі державні інститути (наприклад, асоціації)	Організація взаємодії різних учасників, організаційна підтримка суб'єктів інноваційної діяльності	Розвиток і ефективність незначні, у формі інкубаторів бізнесу і технопарків
Нормативно-законодавчий	Нормативно-правові акти на регіональному та національному рівнях	Нормативно-правове забезпечення інноваційної діяльності	Ефективність незначна

Ефективність вітчизняної інноваційної інфраструктури досить низька, тим паче якщо це стосується підтримки інновації. Так, наприклад, венчурне фінансування орієнтовано переважно на традиційні сектори економіки [17]. Окрім того, вони розміщені переважно у Києві (як і інші інститути). У таких науково-

промислових центрах, як Харків, Одеса, Донецьк та ін. кількість їх незначна і недостатня.

Деякі блоки інноваційної інфраструктури в Україні фактично відсутні. Так, територіальний блок тільки формується у формі технопарків, які будуть надавати приміщення чи територію для розміщення представництв учасників.

Фінансово-уставний блок практично не виконує своїх функцій по фінансовому забезпеченню інноваційного процесу. Кошти як у промислових підприємств, так й у інститутів інфраструктури недостатні для реалізації (масової, безперервної та ін.) інноваційних проектів. Венчурні структури здійснюють інвестиції переважно у традиційних секторах, вони фактично не інтегровані з іншими інфраструктурними блоками у підтримці інновацій.

Таким чином, одним з пріоритетних завдань державної інноваційної політики має стати розвиток інноваційної інфраструктури за таким напрямками: 1) територіальне розповсюдження, диверсифікація інститутів і формування функціональних блоків; 2) забезпечення інтеграції різних блоків інфраструктури, їх територіальної концентрації і взаємодоповнення; 3) посилення інноваційної орієнтації інфраструктурних елементів; 4) формування механізмів реалізації державних пільг та інших видів підтримки через інститути інфраструктури. Реалізація цих напрямів дозволить запропонувати промисловим підприємствам всі ті функції, які має виконувати інноваційна інфраструктура. Так, наприклад, технопарки забезпечують взаємодію і співробітництво підприємств з одним або кількома виконавцями інноваційних замовлень (університетами, науково-дослідними інститутами та ін.), а венчурні структури фінансово забезпечують виконання цих замовлень (за відсутністю фінансових ресурсів у підприємства-замовника).

За участю держави слід забезпечити організаційні механізми взаємодії промислових підприємств з інститутами інноваційної інфраструктури. Такі механізми можуть включати адміністративні заходи (переважно на регіональному рівні), діяльність різноманітних асоціацій, форумів, ярмарок та ін. Невід'ємною складовою організаційної роботи держави має стати інформаційне забезпечення промислових підприємств через створення спеціальних державних органів чи установ. Інформаційне забезпечення повинно стати одним з напрямів непрямої державної підтримки інноваційно-активних підприємств. Моніторинг світового і національного інноваційного процесу (і науково-технічного прогресу в цілому), формування бази даних про інститути інноваційної інфраструктури, інноваційно-активні підприємства патентно-ліцензійну діяльність в Україні та за кордоном і т.ін. – все це створить важливі для інноваційної діяльності промислових підприємств інформаційні ресурси, які держава може надавати у формі непрямої підтримки. Це дозволить, поперше, відкрити нові можливості для підприємств у налагодженні партнерських відносин з іншими підприємствами (у тому числі іноземними), науково-дослідними установами, університетами й інститутами інноваційної інфраструктури, по-друге, зменшить їх витрати на пошук й обробку інформації, чим вивільнить додаткові ресурси на інноваційну діяльність.

Ще одним важливим напрямом оптимізації взаємодії промислових підприємств з інноваційною інфраструктурою є юридичне забезпечення. В Україні вкрай неефективна система захисту інтелектуальної власності, яка не вирішує всіх питань, які постають перед учасниками інноваційного процесу. Це обмежує взаємодію підприємств з деякими інститутами інфраструктури.

Не є також досконалим юридичне оформлення відносин між підприємствами й інститутами інфраструктури, тому що воно не може охопити безліч варіантів конфігурації відносин (наприклад, при спільному замовленні і виконанні інноваційної розробки декількома підприємствами й установами). На вирішення цих проблем має бути спрямована відповідна державна підтримка.

Таким чином, оптимізація взаємодії промислових підприємств з інноваційною інфраструктурою потребує комплексу заходів з боку держави, спрямованих на вирішення наявних проблем. Така оптимізація має включати різнобічний розвиток інноваційної інфраструктури, і розширювати можливості діяльності самих підприємств. На поглиблення наукової розробки другої складової можуть бути спрямовані перспективні дослідження.

Джерела та література

1. Федулова Л., Пашута Н. Развитие национальной инновационной системы в Украине // Экономика Украины. – 2005. – №4. – С. 35-47.
2. Шарко М. Модель формирования национальной инновационной системы Украины // Экономика Украины. – 2005. – №8. – С. 25-30.
3. Фролова Н.Л. Индустрия рискованного капитала. Анализ опыта США // США-Канада. Экономика. Политика. Культура. – 2003. – №11. – С. 97-122.
4. Письмак В. Новые формы организации инновационного процесса // Экономист. – 2003. – №9. – С. 53-65.
5. Нгуен Тхи Хань. Зоны высоких технологий: мировой опыт и его использование во Вьетнаме // Экономика Украины. – 2004. – №7. – С. 73-79.
6. Будкин В., Петренко З., Нгуен Тхи Хань. Зоны высоких технологий: мировой опыт и реалии Украины // Экономика Украины. – 2005. – №10. – С. 68-75.
7. Соколов Г.В. Технопарки и технополисы как основа реального сектора экономики стран Юго-Восточной Европы // Проблемы и перспективы развития сотрудничества между странами Юго-Восточной Европы в рамках Черноморского экономического сотрудничества и ГУАМ. – Сборник научных трудов. – Донецк: ДонНУ. – 2005. – С. 354-361.
8. Деркач М. Структурно-інноваційна перебудова економіки України: проблеми, пріоритети та перспективи розвитку // Економіст. – 2004. – №5. – С. 12-14.

9. Благодирин М., Рубан О. Вывод технопарков из юрского периода // Эксперт, Украина. – 2006. – №9. – С. 50-55.
10. Ковалева В. Преумножение капитала // Ukrainian Market. – 2005. – №9. – С. 55-57.
11. Амитан В.Н., Киклевич Ю.Н., Филатов Д.Е. Инновационное развитие Донецкого региона: состояние и перспективы / НАНУ Институт экономико-правовых исследований. – Д.: ООО „Юго-Восток, Лтд”, 2002. – 182 с.
12. Атоян В., Плотников А. О законодательном обеспечении инновационной деятельности // Проблемы теории и практики управления. – 2003. – №5. – С. 74-78.
13. Дагаев А. Венчурный бизнес: управление в условиях кризиса // Проблемы теории и практики управления. – 2003. – №3. – С. 74-85.
14. Иванова Н. Национальные инновационные системы // Вопросы экономики. – 2001. – №7. – С. 59-70.
15. Голиченко О. Российская инновационная система: проблемы развития // Вопросы экономики. – 2004. – №12. – С. 16-34.
16. Федулова Л. Інноваційний менеджмент в Україні: проблеми та шляхи формування // Економіст. – 2002. – №2. – С. 52-54.
17. Галиця І. Венчурна діяльність в Україні та за кордоном: проблеми розвитку // Справочник економіста. – 2005. – №7. – С. 12-14.

Гришанков В.Г.

МОДЕРНИЗАЦИЯ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В УСЛОВИЯХ ЕДИНОГО МИРОВОГО ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОСТРАНСТВА

Актуальность исследования определяется не только глубоким кризисом высшего образования в Украине и за ее пределами [1] и необходимостью его преодоления посредством Болонского процесса. Полузамкнутый характер сферы образования, создающий возможности для возникновения собственной линии эволюции, позволяет ей двигаться не в такт развитию общества: либо опережая его и создавая стремление молодежи к прогрессивным идеалам, либо отставая в своем развитии и обрекая общество на последующую деградацию и исчезновение. Модернизация образования – это создание будущей модели дальнейшей трансформации общества, окончательное уничтожение его наиболее одиозных черт.

Целью исследования выступает анализ будущей роли университета в преобразовании производства и общества в целом, поиск путей обретения этой новой роли и новых учебно-организационных форм, необходимых для формирования инновационной логики социально-экономического развития

Исследование социально-экономической природы возникшего в Украине общества – это задача на много лет вперед, но одна черта бросается в глаза настолько резко, что не требует глубоких исследований для ее обнаружения: чрезвычайно интенсивный рост отношений зависимости и в экономике и в общественных отношениях. Во-первых, это растущая зависимость от экспорта продукции с низкой степенью переработки. Крайне высокая доля экспорта в ВВП – около 60% - при слабой его диверсификации и легкой его заменяемости содержат три фактора зависимости. Кроме того, высокая энергоемкость экспортной продукции создает зависимость от импорта энергоносителей, который также слабо диверсифицирован и создает еще несколько факторов зависимости, в частности возникает очень жесткая связь между экспортом и импортом. Наличие неэффективных технологий по производству экспортной продукции создает зависимость предприятий от государства, его политики налоговых льгот и преференций.

Но и организации, работающие на внутреннем рынке, также попали в густую сеть экономической, финансовой и административной зависимости. Например, ВУЗ с любой формой собственности должен обучать студентов на основе перечня предметов, предлагаемых Министерством образования и науки. По многим предметам дается также перечень тем и рекомендуемая литература. Но одновременно ВУЗ зависит от спроса на различные специальности и от рыночных требований к специалистам. Существует также финансовая зависимость от источников оплаты образовательных услуг. Не менее существенной является зависимость ВУЗа от прошлой траектории развития: от материально-технической базы и от человеческого капитала преподавателей, - который во многом был сформирован в советский период и отражает содержание прошлой эпохи. Это содержание поддерживается стандартами высшего образования, которые и по набору дисциплин и по их наполнению является смесью прошлого с новым. Например, при подготовке экономистов изучение неоклассической экономической теории (микро- и макроэкономики) переплетается с изучением тем по курсу политической экономии, в основе которого лежит марксистская методология, абсолютно несовместимая с неоклассической теорией. Кроме того изучение экономических теорий не доводится до уровня ее практического использования, а ограничивается вводным курсом. Да и уровень математической подготовки не позволяет адекватно воспроизвести экономико-теоретическую проблематику.

Если учесть, что последующие дисциплины не являются развитием и конкретизацией ни микро- ни макроэкономики, так же как и политэкономии, то у студентов экономических дисциплин отсутствует даже возможность систематизировать получаемые знания. К этому следует добавить традиционную оторванность советского образования от практических потребностей людей, его догматический и талмудистский характер.

Высшее образование необходимо, следовательно, модернизировать по двум причинам: 1) в силу морального старения, как содержания, так и методов преподавания, которые сохраняют авторитарный харак-